

Slovesné kategorie času, vidu

3. kategorie času

a) **časy objektivní** (podle vztahu k okamžiku promluvy):

1. **prézens** – probíhá v okamžiku promluvy (*kreslím*)
2. **futurum** – probíhá před okamžikem promluvy (*budu kreslit, napíšu*)
3. **préteritum** – probíhá po okamžiku promluvy (*kreslil jsem*)

- kategorie času se určuje **jen u indikativu** (oznamovacího způsobu)

b) V češtině lze vyjádřit i **časy poměrné**, jde vždy o vzájemný časový poměr dějů.

Vyjádření:

pomocí přechodníků

prostředky lexikálními

syntaktickými atd.

- **časy poměrné** (relativní):

1. *Dívaje se na televizi, četl si knihu.* / *Díval se na televizi a zároveň si četl knihu.*

2. *Dopsav to usnul.* / *Když jsem to dopsal, usnul jsem.*

3. *Těším se, že přijde.*

4. kategorie vidu

- dokonavá a nedokonavá slovesa **se liší vztahem k ukončenosti děje:**

1. **dokonavá** (perfektivní) – děj byl ukončen, nebo bude završen

2. **nedokonavá** (imperfektivní) – se k faktu ukončenosti děje nevyjadřují

- některá nedokonavá slovesa vyjadřují také násobenost (*volává*)

Slovesa párová

- řada českých sloves tvoří **vidové dvojice** = **slovesa párová**

*píše – **napíše**, koupit – **kupovat***

Některé vidové dvojice se tvoří od jiných základů (tzv. supletivismus)

*vzít – **brát**, složit – **skládat**, ...*

Některá česká slovesa **vidové dvojice netvoří:**

1. slovesa jednovidová

a) **imperfektiva tantum** (pouze nedokonavá)

mušet, vědět; stát, spát, ...

b) **perfektiva tantum** (pouze dokonavá)

nadchnout, prospat, ...

2. slovesa obouvidová (fungují jako nedokonavá i dokonavá, ale v konkrétním textu mají jen jeden vid)

absolvovat, věnovat, darovat, jmenovat, ...

Loni jsem absolvoval státní zkoušku. (vid dokonavý)

Promoce absolvuji se studenty každý rok. (vid nedokonavý)